

Uit een van de eerste boomen hooren we met veel geraas een grooten vogel vliegen. 't Blijkt een boschduif te zijn die door haar plotseling opvliegen het nest verraaft dat twee mooie, witte eieren bevat. 't Nest zit nog al hoog en met veel moeite kunnen we het met behulp van een ouden boomstronk fotografeeren. De eieren steken prachtig tegen den donkeren achtergrond af. Er schijnen hier nog al veel duiven te broeden, want we hebben, behalve dit nest, er nog drie gevonden, uit een waarvan de op onze foto voorkomende jongen afkomstig zijn.

Een paar pas van ons af zit een geelgors op een struikje zijn eentonig sjiefje, sjiefje, sjiefje-tiiet af te draaien en het duurt niet lang of haar nest is gevonden en gefotografeerd. Eens op een middag vonden we in een oude mand, zeker door den Rijn aangespoeld, iets »ornithologisch«, nl. een jong haasje. Meer leden van zijn familie hebben we niet gevonden. Het gelukte ons hem te pakken en te »kieken«. Nauwelijks losgelaten rende het beestje met een vreeselijke vaart weg. Dienzelfden middag werd ons door een ouden boer ook nog een nest van een kwartelkoning gewezen. Dat was voor ons amateurs een buitenkansje. Het bevatte negen eieren, die echter reeds zó koud waren, dat zij, zooals later ook bleek, reeds eenigen tijd verlaten waren. Het nest lag bijna midden op een weide zoo goed als onbeschermt, zoodat de wreede zeis van den maaier hier wel schuld heeft gehad. Misschien ook een of andere lompe koe. A qui la fante?

Nog menigmaal zijn we dien kant uit geweest, ook wel zonder kiektoestel en een en ander is ons zoo goed bevallen, dat we dezen winter over vogels gelezen hebben, wat we bemachtigen konden en op raad van anderen zullen wij ons in 1908 toelagen om enkele vogels geheel in hun doen en laten trachten te beschrijven en alzoo een stukje vogelbiologie voor *De Levende Natuur* samen te stellen.

Maar een volgenden keer vertel ik u eerst onze excursies naar de bosschen en heiden van den Veluwezoom waar we ook verscheidene aardige waarnemingen gedaan hebben.

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

OVER VISSCHEN EN NOG WAT.

(Vervolg van blz. 16).

Vooraf enkele inlichtingen. De plaats mijner geboorte is een gewezen veenkolonie, er zijn vele kanalen, indertijd voor den afvoer der turf gegraven en van uit die kanalen schieten op korte afstanden en evenwijdig aan elken aar lange, maar smalle kanaaltjes (wijken) diep het land in. Langs de kanalen vindt men de huizen, in de kom onmiddellijk

aan elkaar, verderaf meer verspreid, — langs de wijken alleen een enkele woning aan 't begin, verderop is het wei- of bouwland en ten slotte bosch en hei. De kanalen worden nog vrij druk bevaren, — de wijken alleen voor het vervoer der veldvruchten of als het bosch achterop eens gehakt wordt, in het begin dus elken zomer, maar in het achterste gedeelte hoogst zelden en enkele er van loopen kans dicht te groeien. Stil en eenzaam is het hier, geen zuchtje rimpelt onder de overhangende takken der bosschen de effene watervlakte, geen menschelijk wezen in verren omtrek dan misschien een enkele jager of... een visscher

Ik noodig u uit, mij daarheen te volgen. 't Is een heele afstand en... het weer is niet erg gunstig. Koud en hevig waait uit het N.-W. de wind, bij wijlen klettert de regen neer. Brr! Is dat een zomer!? Maar, het is goed vischweer en het is immers geen luiard, die zich aan het eene eind van den hengelstok bevindt, en geen mietje, die bang is voor natte voeten? De fiets kan ons een heel eind helpen, het kanaal langs. Waar we een wijk opgaan, geven we haar aan vriendelijke handen zoolang in bewaring. De

vischzak op den schouder, den hengel in de hand gaan we nu verder.

We waren met z'n drieën, allen liefhebbers, geroutineerd. De een wiskundige, gewoon op zijn kantoor het koele verstand te laten heerschen, zorgde wel, dat we ons doel niet uit het oog verloren. »Doorstappen«, was de order, die hij gaf, »vooraan is te veel gevaar, de visch zoekt stille plaatsen, — achteraan zitten de dikke.«

Dat was waar, — alleen de dartele jeugd in de visschenwereld schijnt van beweging in het water

en de omgeving niet zoo afkeerig. Het is niet zoo vreemd en bovendien, tusschen de bedaagde, groote familieleden daar achterin: zou het waarschijnlijk voor haar niet minder gevaarlijk zijn.

We stapten dus door, maar de zucht om het eens te probeeren werd mij toch te sterk en weldra sloeg ik aas aan den haak en begon. We vischten op haars en ons aas bestond dus uit regenwormen. Onze haken waren in overeenstemming met de groote bekken dier roofvisschen vrij groot en het omgebogen gedeelte met een flinken weerhaak stond eenigszins scheef om nog beter vast te grijpen.

Het duurde niet lang, of werkelijk toonde mijn dobber aan, dat de worm was opgemerkt. Haastig en nijdig werd er daar beneden aan getrokken en met een ruk verdween de dobber spoedig geheel onder het water, om echter weldra weer boven te komen en nu rustig te blijven staan. Ik haalde op: de worm was juist tot bij den haak afgescheurd. Brommende en met een verontwaardigd gezicht trok ik verder. Mijn tweede metgezel die in mijne nabijheid stond en een en ander had gadegeslagen, volgde mijn voorbeeld, althans wat het aftrekken betrof. En lezer, als ge zulk een

Het jonge haasje.

beet krijgt, doe desgelijks, tenzij ge... kleine bakvischjes mocht willen vangen. De gulzigheid die uit dat nijdige getuk bleek, bewees, dat er een roofvisch en wel een baars aan zat, — dat haastige gedoe en die manier van onderhalen bewezen afdoende, dat het een klein ding was. Een groote had bovendien alles inééns doorgeschrokt en ge hadt hem minstens »gevoeld«.

Een heel eind verder vonden we den wiskunstenaar. Met juiste berekening had hij een goed plaatsje opgezocht: een breede sloot mondde daar vrij in de wijk uit en op zoo'n kruispunt moet veel visch voorbijtrekken. Een visch mag stom zijn, dom is hij niet: ga zelf na, waar voor een roofvisch de beste plaats zal zijn om al wat passeert te overzien, ongemerkt te overzien, vanwaar hij zijn prooi het best zal kunnen overvallen, en — als er visch is — zit hij daar. En de dikste zit op de beste plek. Voor den meest vooruitspringenden hoek van 't land, waar een groote vilt ver in de wijk zich uitstrekte en een uitmuntende schuilplaats bood, had onze metgezel het aas neerworpen en door het op en neer bewegen van den hengel en door telkens eenigszins van plaats te veranderen getracht, de aandacht te trekken. Met succès, want een handbeweging maande ons tot voorzichtigheid en weldra zagen we het: met korte tusschenpoozen maakte de dobber een korte, kleine, op- en neergaande beweging, zonder echter van plaats te veranderen. Wat zou dat zijn? — Een ongewoon verschijnsel! — Aal niet: die wordt hier overdag niet gevangen. Een snoek opperde er een en weldra beslisten we allen, dat het een snoek moest zijn die op het aas »geschoten« had en op de plaats zelve was blijven »staan«. Dat getuk kwam wellicht van slikbewegingen die hij maakte, omdat hij het koord nog in zijn bek voelde. Lang talmen was dus gevaarlijk: met zijn scherp gebit zou het beest het touw spoedig stuk bijten, vooral als het merkte vast te zitten. En met een handige beweging wierp de visscher tot aller voldoening een snoekje van een à anderhalf pond op den wal.

Evenwel, dit was niet wat we zochten en we trokken dus verder. De natuur werd nu woester, we kwamen aan de bosschen: dicht kreupelhout, dat ons het visschen geheel belette, het voortdringen moeilijk maakte. Kruipend en wringend, de hengels telkens verward in de takken, strompelden we voort. Daarop nog een stukje welig hooi- of weiland, idyllisch gelegen temidden van het omringende houtgewas. »Kijk toch eens, hoe mooi!« Die woorden van een onzer vonden bij de anderen vollen instemming. Het donkere, sombere groen van hoogstammige dennenbosschen wisselde af met de lichtere tinten van het eiken- en berkenhakhout, het grastapijt (geen rederijkerstem hier!) van jong, frisch groen zag er op zijn voordeelst uit en op de stille watervlakte der wijk bloeiden talloze waterlelies. En geen windje stoorde de rust, — met klepperenden vleugelslag (elk geluid was duidelijk hoorbaar!) verhief een houtduif zich uit het bosch en streek over de wei aan de andere zij weer neer. We waren reeds ver van alle menschenlijke woning en volop in de natuur: voor een stedeling altijd een eigenaardige gewaarwording. En welk een welige natuur! De veelgeroemde bosschen der Veluwe en van zoo menige andere hooggelegen streek van ons land vond ik vaak eenigszins dorre schoonheden. Wellicht heb ik er te lang gewoond en zie ik misschien te veel: die menigte doode toppen, kwijnende stammen, dunbebladerde kronen en zoovele andere onmiskenbare teekenen van schraalheid vallen me direct op, — en dan dat gemis aan water!

Hier daarentegen in den humusrijken bodem een weelde van plantengroei, die een natuur-onderzoeker zou doen watertanden. Tal van slingerplanten, waaronder de welriekende kamperfoelie, omzoomen den rand der bosschen,

witte en paarse fingerhoeden, langgesteelde rose bloemen-trossen verheffen zich op open plekken in het bosch, — reuzenvarens verbergen de greppels, kortom, waar het dichte gebladerte maar voldoende lucht en licht doorlaat, is elke plaats bezet en ik heb er een verscheidenheid van soorten ontdekt, die mijn helaas sterk geminderde kennis der natuur wanhopig in de war en mij beschaamd maakte. Och, wat zijn er veel mooie, vergeten hoekjes in ons land.

Maar — wij vischten. En de nuchtere blik van onzen getallenman had zich reeds afgewend en eene uitstekende plaats ontdekt, waar de wijk zich in tweeën splitste, om zich daarna in het bosch te verliezen. Elders vrij ondiep had zich hier een diepe, breede kolk gevormd en met een waar genoeg constateerden we, hoe alle voorwaarden voor een rijkdom aan visch aanwezig waren: stille rust, uitnemende roofriddershoeken, veel water, waar dikke visch ook van houdt. Ik was het eerst gelukkig. Mijn dobber zonk op hetzelfde moment schier, dat ik inlei en verwijderde zich kort daarna bedand naar het midden, steeds evenver onder de oppervlakte van het water. Korte, schier onmerk-bare rukjes bewezen, dat de prooi moeilijk te verduwen viel, dat er iets aan haperde. »Een dikke«, waarschuwde men mij. Ik had het al gemerkt: een dikke baars had gezeten waar ik het aas neerwierp en het direct ingeslikt toen hij het van boven had zien neerdalen. En daarna zwom hij bedaard verder, schoon het koord hem eenigszins hinderde. Ik behoefde niet te wachten, — als een blok haalde ik een reuzenbaars op den wal, die eerst daar tot recht besef van zijn toestand kwam. Ook de anderen begonnen weldra te vangen. Buitengewoon gulzig was de baars, de strijd om het bestaan zeker hevig en toen een onzer voorzichtig in het midden eener vilt zijn aas wilde laten zakken, sprong een gulzigaard al een eind boven water uit om het te grijpen. Vermoedelijk had hij kort onder de vilt op diertjes geaasd die daar natuurlijk veelvuldig voorkwamen. Gedurig meenden we met een snoek te doen te hebben, als plotseling met een ruk onze dobber schuin naar het midden in de diepte verdween, — en dan waren het baarsjes van een paar ons.

Eindelijk scheen de voorraad gulzigaards uitgeput en visschende trokken we onder hooge dennen verder. We waren tevreden, schoon niet in een luilekkerland. Baars verandert weinig van plaats, voor ons hengelaars een geluk want met netten is zij daardoor moeilijk te vangen. Maar er bij gaan zitten is nu ook een onmogelijkheid, — de visch moet opgezocht worden en ze is kortzichtig ook: op een halven meter afstands schijnt ze het aas soms nog niet te zien en al visschende waren we voortdurend aan het wandelen, overal probeerend en onophoudelijk door het op en neer bewegen van het aas aandacht trekkende.

Desniettemin wisselt de vangst soms onbegrijpelijk af. Heeft ook de visch als de mensch gezette tijden, waarop zij bij voorkeur ontbijt, dineert of soupeert? Ik geloof het en dan zou ik zeggen, dat zij van geen halfelfje houdt, dat haar etenslust om de drie uur ongeveer opkomt, 's morgens, schoon niet zoo heel vroeg, zich het sterkst openbaart, maar ook 's avonds voor den langen nacht niet gering is. Echter is een en ander voor mij nog zeer dubieus, — zijn in dit opzicht al eens waarnemingen gedaan?

We zouden nog ander wild ontmoeten: op het pad vóór ons verhief een adder sissend zijn kop en stak zijn spits tongetje tegen ons uit. Een prachtig beest, — op de glanzende huid staken de bruine zigzaglijnen duidelijk af. Een paar slagen verpletterden hem den kop. Haast zonde.

Nog een enkelen voorn vingen we, maar dat had heel wat moeite om het lijf. Het vreemdsoortige getuk, het »wegloopen« van den dobber, het »gaan liggen« hadden ons attent gemaakt op den aard van het beest daar in

de diepte. Maar het kon onze groote wormen met dito haak niet verduwen en eerst toen we een taaie, witte »steenpier» aan den haak sloegen kregen we den visch te pakken.

Verderop werd het water te ondiep om tusschen bosch en hooge hei in een groote waterplas te eindigen. Tal van waterplanten groeiden aan de kanten en de schitterend witte, groote waterlelies zag men overal, maar voor onze vischvangst was het minder gunstig. Elk spoor van een pad verloor zich in deze woeste en totaal verlaten streek en ik geloof, dat er jaren voorbij kunnen gaan, zonder dat een menschelijk wezen hier in deze hooge hei zijn voet neerzet of doordringt in de wilde, onregelmatige »natuur«-bosschen daar. En eenmaal toch, toen hier de turf werd weggegraven, was ook deze streek het toneel geweest van veel leven. En daarvoor?

In zulke plassen huizen de enorme snoeken van 20 à 30 pond zwaar, die hier soms gevangen worden. Bij stil weer ziet men hier en daar waterrimpels zich in eene bepaalde richting voortbewegen: een groote der wateren verplaatst zich!

We konden nu gemakkelijk naar een andere wijk oversteken, om daarlangs terug te visschen voor zoover de natuur zulks toeliet. Maar ik zal daarvan zwijgen: ik wilde slechts een schets geven, natuurgetrouw, maar niet meer dan een schets en we zouden er ongeveer dezelfde tooneelen weervinden: vóór op de wijk wei- en bouwland, — na een twintig minuten afgewisseld met bosch en vervolgens bosch en hei: een complete overgang van cultuur tot woeste natuur.

Thuis gekomen, bevonden we 9 à 10 pond baars gevangen te hebben. In de maag van enkele groote vonden we overblijfselen van kleinere visschen, overigens de meest verschillende waterdiertjes: kleine, glinsterend groene torretjes o. a. bij menigte, ook veel diertjes, die zich op waterplanten vaak neerzetten, zooals juffertjes.

En ten slotte nog iets. Mijn beide metgezellen niet bij het onderwijs en met slechts korte vacaties, lieten mij de opdracht achter, eens uitsluitend de meest geschikte plaatsen — kolkjes, punten van splitsing etc. — achter in de wijken af te visschen en daartoe te trachten verschillende opeenvolgende wijken en plassen zoo noodig badende of zwemmende (!) over te steken. Geen gemakkelijke taak voorwaar en bij het gure, ruwe weer wel wat frisch.

Maar ik heb mijn taak volbracht. Welgemoed stond ik op een goeden morgen tegen half tien aan het begin eener wijk en begon de reis naar onbekende oorden. Hooge schoenen en leeren fietskappen moesten me tegen de adders beschermen, want in zoo'n wildernis kan men onmogelijk voor zijn voeten kijken. Reeds spoedig reikte de hooge hei mij tot over de knieën, — het had hevig geregend en tot over de knieën was ik weldra doornat. Visschen deed ik voorin niet en het was ook niet doenlijk: waterplanten bedekten de geheele oppervlakte der wijk. Dit bleef zoo tot achterin, waarom ik direct naar de volgende wijk overstak. Toevallig een nieuwe, pas gegraven en dat wel door een boer, die — als ik later hoorde — tot zijn 55ste jaar letterzetter was geweest en nu daar temidden van een waarlijk niet ontwikkelden boerenstand de nieuwste vindingen toepaste. Interessant zijn soms de ontdekkingen die men zoo zwervende doet en ik heb naderhand met groot genoegen kennis gemaakt met den ondernemenden vent en zijn boerderij. Maar hij was nu verre van me verwijderd, hij woonde voorop en kon mij niet over de wijk helpen. Want visschen in dit nieuwe water gaf toch niet. Ik zou allicht me zelf gered hebben als ik aan de andere zij niet een menschelijk wezen had ontdekt: een ruw uitzien, ongeschoren individu zwierf zoowaar daar in het kreupelhout rond. En het overmensch kon praten ook. Ik kwam te weten, dat nog verder naar achteren zich een oude schuit

bevond en zoo stak ik over. De volgende wijk leverde mij een aanblik van plassen en nog eens plassen, — voor een visscher in een bootje misschien een El Dorado, voor mij onbereikbaar. Bij de oude schuit had ik een paar planken zien liggen. Met moeite torste ik die zware, natte dingen op mijn schouder langs den ongebaanden weg en met behulp daarvan kwam ik ten laatste ook over deze ondiepe, zeer veenachtige wijk. Het ongeluk vervolgde me, ook aan gene zijde had ik pech. Ondanks het gure weer parelde het zweet me op het voorhoofd, het was een voortdurende worsteling tegen de woestenij en ik besloot terug te keeren. Het was half drie toen ik bij de wijk No. 1 terugkwam; gevischt had ik bijkans, gevangen heelemaal niet en hoe ik over de opdracht mijner lastgevers dacht, zal ik maar verzwijgen. En toch, voor wie van natuur houdt, was de tijd niet verloren. Patrijzen, eenden en allerhande wild had ik van nabij kunnen verrassen en begluren, — een grooten hoenderhavik met enorme vlucht zag ik langen tijd in groote kringen in mijn nabijheid rondzweven en ik vond het alleen jammer, dat hij geen prooi snappen kon.

Ik trachtte nu in tegenovergestelde richting mijn geluk te beproeven. maar — hoewel minder onvoorspoedig — duurde het toch nog een half uur vóór ik over water en door bosch een plekje had bereikt, waar ik visschen kon. En toen. lezer, vergat ik alle leed en kommer! Ik kon slechts over een afstand van vijftig, hoogstens honderd meter hier en daar mijn hengel gebruiken, maar toen ik kwart voor vier (!) verder trok, had ik achttien stuks baars die samen 5½ pond zwaar bleken te zijn. Een record! Men had mijn bedrijvigheid eens moeten zien, — het aan den haak slaan van het aas, — de gespannen aandacht, waarmee ik voorover mijn dobber gadesloeg en het beet, dat na het inleggen soms onmiddellijk volgde, het ophalen en de zenuwachtige haast, waarmee ik den diep ingeslikten haak losmaakte, neen, uittrok! Want aan medelijden denkt men niet, men heeft er geen tijd voor. De visch zat meestal dicht onder den wal en verscheidene waren gewond door grooter roovers dan ze zelve waren.

Meer naar voren werd het houtgewas hooger en toen ik weer aan open terrein kwam, had ik het bovenste gedeelte van mijn hengel met den snoer verloren. Maar ik had een zoodje, was hongerig en dorstig (een café had ik niet gezien) en begaf me niet ontevreden huiswaarts.

Nog is mijn vacantie niet om, maar — terwijl ik dit schrijf — ben ik reeds naar mijn standplaats, een der groote steden, teruggekeerd en van uit mijn bovenwoning kijk ik neer op het plaveisel eener drukke straat. De »opwekkende« tonen van een straatorgel doen mijn ooren tuiten, — geschreeuw van visch-, groente-, kleer- en andere kooplui klinkt er tusschen door en een onophoudelijk gewemel en gewiel van voetgangers en fietsers beweegt zich links en rechts. Welk een verschil tusschen het heden en verleden: tusschen mijn leven van leeren (over en onovergankelijk) en weinig lichaamsbeweging hier en dat van geestelijke ontspanning en gezonde, fysieke inspanning daar. Ik geloof mijn vacantie goed te hebben besteed, — ik meen, dat zoo ook die chique dandy daar met zijn spanbroek en hooge boordjes eens stuivertje wisselen moest met dien oermensch daar uit het kreupelhout, — dat het voor beiden nuttig zou zijn.

Laten we een korten tijd van het jaar eens leven te midden van moeder natuur, daar ons oog bespiedend rond laten gaan, ons oor te luisteren leggen en bewonderend evenveel genot smaken als het duurste entré voor comédie of concert ons verschaffen kan. Daartoe den hengel in de hand!

Groningen.

R. LANJOUW.